

A historical reenactment scene featuring soldiers in 17th-century military attire. A large flag with horizontal stripes of orange, white, and blue is prominent on the left. In the center, a soldier carries a large drum. Other soldiers in various uniforms and helmets are visible, some holding long wooden poles. The background shows a grassy field with trees.

LEEF

WERKSTUK

LAAIENDE LINIES

DE STAATS-SPAANSE LINIES IN SCRIPTLEZEN OF ROLLENSPEL

Lees het rollenspel grondig door.

Leef je in het gesprek in. Verdeel de rollen. Zorg ervoor dat je tijdens het rollenspel goed luistert naar de ander en dat je niet alleen maar met het uitvoeren van je eigen rol of opdracht bezig bent.

PROLOOG

Personages stellen zich voor:

Maurits Ik ben Maurits van Nassau en ik ben 37 jaar. Ik ben de zoon van Willem van Oranje en in zijn voetsporen vecht ik voor een vrije Republiek der Verenigde Nederlanden. Maar het liefst zou ik de lieve vrede bewaren en rustig thuis een kopje thee drinken.

Margaretha Mijn naam is Margaretha van Mechelen. De minnares van Maurits. We hebben twee kinderen. Het liefst zou ik met hem trouwen, maar hij wil maar niet.

Van Oldenbarnevelt Ik ben Johan van Oldenbarnevelt. Formeel ben ik landsadvocaat, maar voor de Republiek misschien wel de machtigste man. Ik ben buitengewoon bescheiden. Maurits denkt dat hij belangrijk is, maar eigenlijk ben ik veel belangrijker.

Simon Stevin Ik ben Simon Stevin. Ze zeggen dat ik verstrooid ben. Ik zit altijd in mijn wiskundige boeken te neuzen. En ik ben gespecialiseerd in het bedenken van goede verdedigingswerken.

Geest Schrik niet. Ik ben een goede geest. De geest van Willem van Oranje, de vader van Maurits. En hier zit de kogel die een eind maakte aan mijn leven.

Soldaat Hallo ik ben soldaat, één van de velen. Ik vecht voor volk en vrijheid van de republiek der Verenigde Nederlanden.

Dienstmeid Ik ben dienstmeid aan het hof. Ik moet altijd troep opruimen. Schoonmaken, boodschappen doen, ramen wassen, schoenen poetsen, thee zetten, bedden opmaken enzovoort, enzovoort. Ik mag niks, het enige dat ik mag is: niet klagen.

Maurits wordt nog eenmaal aangespoord om een Vlaamse stad te veroveren. Ditmaal moet het Sluis worden. Maar Maurits vindt Sluis eigenlijk te sterk.

Scène 1 (soldaat en dienstmeid)

Dienstmeid zingt een liedje terwijl ze hinkelt. Soldaat houdt haar tegen.

Soldaat Waar ga jij heen?

Dienstmeid Dat gaat je niet aan!

Soldaat Zozo. En waarom gaat mij dat niets aan?

Dienstmeid Bemoei je er niet mee! Ik ben vrij om te doen wat ik wil!
Ik mag lopen waar ik wil. Ik mag denken wat ik wil.

Soldaat Zo nog een grote mond ook. Hoe oud ben je eigenlijk?

Dienstmeid 13 jaar. En laat me er nu maar door!

Soldaat 13 jaar pas. Dan moet ik nog een paar jaartjes wachten voor ik je mag trouwen.

Dienstmeid Ik zal nooit trouwen. En zeker niet met een soldaat.

Soldaat En waarom niet?

Dienstmeid Omdat een soldaat altijd wil strijden
en er een grote kans is dat hij nooit meer terugkomt.
Weet jij hoeveel soldaten er op het slagveld steeds achterblijven?

Soldaat Je bent toch niet voor de Spanjaarden hé?
Voor die vreselijke Isabella, dochter van Filips II, en die lompe Spinola.

Dienstmeid Ach, voor wie moet ik dan zijn. Onze stad is dan weer in handen
van de Spanjaarden en dan weer in handen van de Staten van de Republiek.
Dan moet ik weer met de Spaanse vlag wuiven en dan weer met de Staatse.

Soldaat Ja, hier op de linies gaat het steeds heen en weer.
Maar Maurits van Nassau zal overwinnen en dan zijn we hier bevrijd van de
Spaanse overmacht. En daarvoor heb ik wel een kus verdiend.

Dienstmeid Zorg eerst maar dat we vrij komen, soldaat.

Soldaat Daar kun je nog een paar jaartjes op wachten.

Dienstmeid Ja, op die kus ook.

Scène 2: Maurits, Van Oldenbarnevelt en Heraut

Heraut leest de brief voor waarin Maurits wordt aangespoord om de stad Sluis te veroveren van de Spanjaarden.
Landsadvocaat Van Oldenbarnevelt luistert ook toe.

Heraut Leden van de Staten-Generaal. Voor de republiek en de vrijheid van de Verenigde Provinciën hebben wij besloten om bij deze de volgende opdracht te geven: Stadhouders Maurits van Nassau, Gij zult de stad Sluis veroveren, om zo een stap dichterbij te komen tot een definitieve herovering van de stad Oostende ...

Maurits O nee hè? Ik heb geen zin om weer te gaan vechten.
En zeker niet om de stad Sluis.

Van Oldenbarnevelt Maar waarom niet?

Maurits Ik ben altijd maar op stap, ik wil ook wel eens rust.

Van Oldenbarnevelt Maar beste Maurits, het is van strategisch belang dat Sluis in onze handen komt.

Maurits Beste Van Oldenbarnevelt, ik heb u altijd als trouwe vriend gezien en ik wil dat zo graag houden. Ik heb genoeg van al dat 'landjepik'.

Van Oldenbarnevelt 'Landjepik?' Het gaat om de vrijheid van de mensen.
De laatste jaren heb je steeds minder aanvallen gedaan.
Ik heb het gevoel dat ik in mijn eentje de strijd moet voeren. Slapjanus.

Maurits Slapjanus? Noemt u mij een slapjanus?
Ik mag telkens het vuile werk opknappen, flapdrol.

Van Oldenbarnevelt Flapdrol? Waar hebt u het over, angsthaas!

Maurits Angsthaas? Over Duinkerke!

Van Oldenbarnevelt De slag bij Nieuwpoort? Maar dat is vier jaar geleden!

Maurits U hebt toen onnodig duizenden soldaten het veld ingestuurd.

Van Oldenbarnevelt Maar het was een overwinning!

Maurits U hebt het voortbestaan van het land op het spel gezet.

Van Oldenbarnevelt Maar beste Maurits ...

Maurits Ik praat niet meer met u.

Van Oldenbarnevelt Als u zo gaat beginnen ...
Ik ook niet meer met u!

(ongemakkelijke stilte)

Hier schieten we ook niets mee op. Wat gaat u doen? Met Sluis?

Maurits Dat weet ik nog niet. Ik zie wel.

(Van Oldenbarnevelt af)

Scène 3: Maurits en Margaretha

Margaretha Maurits van Nassau.

Maurits Margaretha van Mechelen. Mijn liefste. Mijn allerliefste.

Margaretha Waar was je toch? Ik kon je nergens vinden?

Maurits Werk, werk, werk, en nog eens werk.

Margaretha Maar is al dat werken niet veel te vermoeiend voor je arme hoofdje?

Maurits Er moet brood op de plank komen en geld in het laatje. Want je weet, schat, dat toen mijn vader overleed hij geen geld naliet, alleen maar schulden.

Margaretha 'Tandem fit surculus arbor.'

Maurits Wat zeg je daar?

Margaretha 'Tandem fit surculos arbor'. 'Eens wordt de stek een boom.' En zul jij uitgroeien tot een rijk man.

Maurits 'Eens wordt de stek een boom.' Dat zou een mooie lijfspreuk voor me zijn.

Margaretha Liefste, ik heb een verrassing voor je.

Maurits Uhhhhh ... Onze kleine Willem zindelijk?

Margaretha Neen.

Maurits Uhhh... Onze kleine Lodewijk kan kleine stapjes zetten?

Margaretha Neen, ook niet. Nog één keer.

Maurits Ik geef het op!

Margaretha Ik ben weer in blijde verwachting!

Maurits Ach liefste, 't is niet waar.

Margaretha Ja, onze kleine Maurits. Maurits de 2e.

Maurits Uit liefde geboren. Geweldig! Fantastisch! Wijn! Champagne!

(Er wordt gedronken)

Margaretha Liefje, snoesje. Wordt het ondertussen niet eens tijd om met mij te trouwen?

Maurits Acht, trouwen? Liefje, dat is toch niets voor mij.

Margaretha Is het omdat ik katholiek ben, schatje?

Maurits Nee, nee. Of misschien ook wel.

Margaretha Is het omdat ik van lagere adel ben, snoepje?

Maurits Nee, nee. Of misschien ook wel.

Margaretha Houd je niet meer van mij?

Maurits Jawel, maar ach ... Ik heb zoveel andere dingen aan mijn hoofd.

Margaretha Zoals wat?

Maurits Er is mij gevraagd om de stad Sluis aan te vallen. En daar kan ik waarschijnlijk niet omheen.

Margaretha Ach, jij ook altijd met je werk. Ik kom altijd op de tweede plaats.

Maurits 'Eens wordt de stek een boom.'

Margaretha (boos) Ga maar weer lekker oorlogje voeren, Maurits (wil weglopen). Laat me maar weer in de steek. En naar je geld kan ik ook fluiten.

Maurits Maar Margaretha, poesje van me! En de champagne dan!

(Margaretha pakt de champagne en gooit het bij Maurits in het gezicht)

Scène 4: Maurits en geest

Maurits krijgt een geestverschijning van zijn vader Willem van Oranje.

Maurits Maar wat is dat? Wie bent u? Maak u bekend!

Geest Ik ben de geest van uw vader

Maurits Haha, maak dat de kat wijs. Ik geloof helemaal niet in geesten.
Ga weg spook. Wachters!

Geest Maurits, zoon, laat me uitspreken. Ik ben hier gekomen om u iets te zeggen. Iets wat me van het nobele hart moet.

Maurits Geest of geen geest, laat het dan iets zinnigs zijn wat je te vertellen hebt of ik laat gehakt van u maken.

Geest Het was niet mijn keuze om vermoord te worden. U was pas 16 jaar en in de bloei van uw jeugd toen mij het leven op gruwelijke wijze werd afgenomen, door die lafaard Balthazar Gerards.

Maurits Die vuile katholiek!

Geest Hoho. U moet niet zo praten over de katholieken.
Ze zijn niet allen slecht.

Maurits Het is allemaal de schuld van die Spanjaard Filips II.
Hij had u vogelvrij verklaard.

Geest Ja, ik heb altijd de hoop gehad dat hij me zou ondersteunen,
zelfs toen hij die schurk Alva op de republiek afstuurde.
Hoeveel mensenlevens heeft dat niet gekost. Gruwelijk.

Maurits Afschuwelijk.

Geest Afijn. Ik ben hier om u een hart onder de riem te steken.
Ik ben er nooit echt voor u geweest.

Maurits Nee, u was altijd aan het werk.
U weet niet wat het betekent om geen vader te hebben.

Geest Ach, ik weet het als geen ander. Mijn vader had 14 kinderen.
Zo hebben we allemaal ons kruis te dragen.

Maurits Ach, vader wat heb ik u gemist. Ik zou u willen omhelzen.
Maar dat gaat niet.

Geest Kop op, Maurits. Wees een kerel. Maar voor ik voor eeuwig verdwijn, eerst nog dit: u bent een goede krijgsman en het zou mij grote deugd doen wanneer u vecht om zo de Republiek vrij te houden. En dat de Nederlanden één staat wordt waar alle geloven en alle gedachten in vrijheid kunnen leven.

Maurits Ik zal mijn best doen, vader. U zult trots op mij zijn.

Geest Maar ik moet gaan. U moet mij niet vergeten, zoon. Ik zal altijd aan uw zijde staan.

Maurits Vader. Blijf nog eventjes. Wilt u nog een kopje thee.

Geest Wij, geesten, drinken geen thee. 'Je maintiendrai. Je maintiendrai.'

Maurits Wat zegt u nu?

Geest Het is Frans, zoon, 'Je maintiendrai.'

Maurits Ik weet niet wat het betekent, maar ik zal het doen, vader.

(Geest verdwijnt)

Scène 5: Maurits en Stevin

De docent Simon Stevin komt op met een boek in zijn handen.
Wiscontige gedachtenisse ...

Maurits Meester, meester!

Stevin Wat is er Maurits? Waarom zo gehaast?

Maurits U spreekt Frans hé?

Stevin Ik spreek liever in het Nederlands. Dat Frans is me veel te deftig.

Maurits Wat betekent: 'Je maintiendrai?'

Stevin 'Je maintiendrai?' (zoekt het op in een ander boekje) Eens kijken.
...Uhhhhm 'Ik zal handhaven!'

Maurits O ... bedankt ... En wat betekent dat?

Stevin Dat je zult doen wat je moet doen.
Dat je de orde bewaart en je aan de regels houdt. Jouw vader zei het altijd.

Maurits Hij was het dus echt.

Stevin Man wat zie je bleek. Heb je spoken gezien?

Maurits Ja, uuhhh, nee.

(Simon Stevin leest door in zijn boek)

Maurits Wat moet ik doen? Moet ik de stad Sluis veroveren?
Moet ik het werk van mijn vader afmaken?

Stevin Wat praat je toch hardop! Zo kan ik me toch niet concentreren.

Maurits Beste meester . U kunt me helpen. Ik heb de opdracht gekregen om
Sluis te veroveren. Hoe pak ik dat het beste aan?

Stevin Aha! Dat is fijn dat je het vraagt (hij haalt een kaart onder zijn arm
vandaan en spreidt deze open). Kijk, Sluis heeft een behoorlijke vesting.
Als je nu met een vloot vanuit Vlissingen naar Cadzand vaart.

Maurits Dat zou kunnen. Met zo'n 11.000 soldaten kan ik dit eiland veroveren.

Stevin Maar je kunt het Zwin waarschijnlijk niet oversteken. Dat is te gevaarlijk.

Maurits Dan probeer ik om een omweg mijn doel te bereiken.

Stevin Maar het ging toch om de stad Sluis!

Maurits Vanuit daar kunnen we Sluis innemen.
Maak hier een omtrekkende beweging, tot hier.

Stevin Maar hier zal je slaags raken met een leger van zo'n 15000 man voetvolk. En in de stad verblijven 3 à 4000 soldaten, 1400 slaven (meesten Turken) en honderden burgers.

Maurits Maar die geven zich toch niet zomaar gewonnen.

Stevin Je laat ze zo'n drie maanden uithongeren en dan geven ze zich wel over.

Maurits Uithongeren?

Stevin Zo doen ze dat toch altijd.

Maurits Hoe weet u dat zo zeker?

Stevin Dat staat allemaal in mijn handboek: Wiscontige gedachtenisse.
Wiskunde is de basis van alles.

Maurits Wel of niet Sluis aanvallen, dat is de vraag.

Scène 6: Maurits en alle anderen

Maurits staat met een bloem in zijn hand, waar hij steeds een blaadje vanaf trekt. Alle andere personages staan er omheen.

Maurits Ik val wel aan. Ik val niet aan. Ik val wel aan. Ik val niet aan ...
(gaat door)

Van Oldenbarnevelt Aanvallen, slapjanus! Angsthaas!

Maurits Ik val wel aan. Ik val niet aan.

Margaretha Nee, liefje blijf hier. Het is gevaarlijker daar.
En ik wil met je trouwen en denk aan de kinderen.

Maurits Ik val wel aan. Ik val niet aan.

Geest U bent een goede krijgsman. Val aan! Denk aan uw vader!

Maurits Ik val aan. Ik val niet aan.

Stevin Het kan ook gevaarlijk zijn.

Maurits Ik val wel aan. Ik val niet aan.

(Maakt zich klaar voor de aanval op sluis, althans, hij wordt aangekleed om te gaan, maar je ziet zijn tegenzin)

Ken jij deze vier soorten zinnen?

De uitroep | Je herkent de uitroep aan de toon en het uitroepteken (in een geschreven tekst)

De vraag | Je herkent een vraag aan de toon, het vraagteken (in een geschreven tekst) Vooraan staat een vraagwoord of persoonsvorm.

Het bevel | Je herkent een bevel aan: de toon, het uitroepteken (soms in een geschreven tekst) Een bevel heeft meestal geen onderwerp.

De mededeling | Je herkent een mededeling aan: de toon, de punt (in een geschreven tekst)

Zoek in het rollenspel naar de verschillende vormen. Markeer de zinnen.

EVALUATIE

	Je werkstuk maken kon je goed. Prima! De doelen zijn bereikt. We kunnen een stap verder naar een nieuw thema.
	Je hebt je werkstuk goed aangepakt. Dit kan je nog bijsturen:
	Je werkstuk maken verliep moeilijk. Hieraan kan je nog werken:
